

Hoe de Wassenaer's Burggraven van Leiden werden,

door Jhr. Dr. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Op blz. 9 van het bekende werk van den heer Obreen gewijd aan het Geslacht van Wassenaer wordt aangaande de wijze, waarop het burggraafschap van Leiden is vererfd uit het geslacht van Cuyck op de Wassenaer's het volgende gezegd:

„*Hendrik* [van Cuyck, burggraaf van Leiden] overleed $\pm$ 1319, een zoon *Dirk* nalatend, die hem in het burggraafschap opvolgde, in of kort na 1322 huwde met *Justina van Heenvliet*, weduwe van van *Sceven*¹⁾, en $\pm$ 1328 kinderloos overleed. Hij werd opgevolgd door zijne zuster *Bartha van Cuyck*, die door haar huwelijk met *Dirk II van Wassenaer*, Leidens burggraafschap in dat geslacht bracht”²⁾. „*Dirk van Wassenaer*, de tweede van dien naam”, wordt door den heer Obreen op blz. 14-16 van evengenoemd werk nader behandeld. Daar begint hij met te zeggen, dat deze *Dirk* het eerstvoorkomt in 1268³⁾, en besluit hij met de mededeeling: „Het laatst ontmoeten we hem, als hij in 1310 zijnen oom Wouter verleit”.

Wat *Dirk's* vrouw betreft, staat op blz. 14 te lezen: „Bockenbergh (pag. 139) meldt nog een brief van 1282, waarin Floris V voor *Theodoricus van Wassenaer* en *Bertha*, zijne vrouw, de erfopvolging in hunne leengoederen vaststelt en die onversterfelijk maakt. (Dezen brief vindt men niet in de charterboeken).” Deze laatste, tusschen haakjes geplaatste opmerking is niet geheel juist, want de hierbedoelde brief is wel in de charterboeken te vinden, wanneer men niet op 1283, maar op 1222 zoekt (zie v. d. Bergh's Oorkbk., 1 n° 277). Het door Bockenbergh opgegeven jaartal 1282 is niet juist en de genoemde brief betreft dan ook niet *Dirk* 11, maar *Dirk* I, wiens vrouw *Bertha* ook voorkomt in eene oorkonde van 1226 (zie v. d. B.'s Oordbk., I n° 301).

Gaan wij nu na, wat de heer Obreen verder aangaande de echtgenooten van *Dirk* II zegt, dan lezen wij op blz. 16:

„Zijne vrouw was *Bertha* van *Cuyck*, dochter van *Hendrik*, burggraaf van Leiden, en van *Halewyne van Egmond*. Zij werd eerst na *Dirk's* dood burggravin van Leiden, zoodat hun zoon *Philips* de

²⁰⁾ Een schilderij, dit ehtpaar ten voete uit afbeeldende, bevindt zich op het kasteel Amerongen. Zie de reproductie in Gen. Her. Bl. 7° jg. 1912 bij het art.: De van Reede's van Amerongen, Graven van Athlone (in woord en beeld), door Jhr. Mr. E. B. F. F. Wittert van Hoogland.

¹⁾ Lees: Jan Sceven.

²⁾ De vererving van het burggraafschap van Leiden wordt evenzoo opgegeven door P. Bockenbergh op blz. 131, 132 en 140 van zijn in 1589 verschenen werkje „Prisci Bataviae et Frisiae régés; item Lugduni Batavorum et Wassenarae heroum” etc.

³⁾ Er staat 1285, maar dit is een drukfout.

„eerste Leidsche burggraaf uit het geslacht van „*Wassenaer* is.”

Bewijzen voor deze beweringen ontbreken, zoodat wij bij den aan dit echtpaar toegeschreven zoon **Philips** hebben na te gaan, of daar blijkt, dat deze zijne moeder is opgevolgd in het burggraafschap van Leiden.

Aan dezen **Philips van Wassenaer** heeft de heer Obreen op blz. 17-21 de noodige aandacht besteed. Volgens hem begon **Philips** zijne loopbaan in 1287 als „camerling” van Floris V, als wiens zegelbewaarder hij in 1291 voorkomt in een stuk, waaruit tevens blijkt, dat hij een zoon was van „here **Diedericke den here van Wassenaer**” (v. d. B.'s Oorkbk., II n° 772). Op blz. 18 zegt de heer Obreen: „In het jaar 1307 krijgt hij dezen brief van zijnen vader”, waarop hij dan den tekst van dien brief laat volgen, waarbij **Diederick van Wassenaer** belooft aan **heer Hendrik burchgrave van Leyden**, dat hij zijnen zoon **Philips**, dien hij heeft bij de dochter van den Burggraaf, zekere met name genoemde goederen zal doen erven ⁴).

Opmerking verdient hier, dat **Philips'** vader, dien Graaf Floris V in 1291 aanduidde als **here Diedericke, den here van Wassenaer**, in 1307 zichzelf **Diederick van Wassenaer** zonder meer zou hebben genoemd. Hierbij wil ik thans niet stilstaan; ik bepaal mij tot het maken der opmerking, waarvan de betoëkenis benedenzal blijken, en wil, alvorens afscheid te nemen van den heer Obreen, nog even resumeeren, hetgeen hij na de mededeeling van den brief van 1307 verhaalt aangaande dezen **Philips van Wassenaer**.

Vooreerst zegt hij, dat **Philips** in 1339 Burggraaf van Leiden werd, waarvoor hij verwijst naar blz. 618 en 619 van het 2de deel van v. Mieris' Charterboek. T. a. p. blijkt, dat **Philips zijn** en o om heer Dirk, burggraaf van Leiden, als zoodanig is opgevolgd ⁵), hetgeen dus niet in overeenstemming is met de bovenaangehaalde mededeeling van den heer Obreen, dat **Philips'** moeder **Bertha van Cuyck na** het overlijden van haren broeder heer Dirk burggravin van Leiden is geworden en Philips zijne moeder is opgevolgd.

Voorts geeft de heer Obreen **Philips'** testament uit den jare 1343 weër en zegt hij: „Hij moet vóór 1348 overleden zijn, daar op dat jaar zijn zoon **Dirk** als burggraaf wordt gemeld”.

Als **Philips'** vrouwen worden ten slotte op blz. 21 genoemd : 1° **Godeline van Benthem**, 1319 ; 2° 1326 **Lizebet van der Dussen** ; en 3° **Catharina Duyck**. **Philips van Wassenaer zou** volgens den heer Obreen alzoo voor de eerste maal in het huwelijk zijn getreden bijna dertig jaren, nadat hij als zegelbewaarder van Graaf Floris V voorkomt en nog weder een kleine dertig jaren later zijn overleden. Ook dit meen ik in het voorbijgaan even te moeten opmerken, zonder daarbij thans verder stil te blijven staan.

„Hèb ik hierboven beknoptelijk weergegeven, hetgeen de heer Obreen aangaande de vererving van het burggraafschap van Leiden op de Wassenaer's mededeelt, thans moet ik eenige aandacht vragen voor hetgeen wijlen Mr. S. Muller Hz. betreffende de hierboven genoemde Wassenaer's in de Bijdragen en Mededeelingen

⁴) Zie Bijlage 111.

⁵) Zie Bijlage VI.

van het Historisch Genootschap te Utrecht (dl. XXII blz. 304 e.v.) heeft geschreven,

Op blz. 308 zegt hij van **Dirk van Wassenaer**, dien de heer Obreen aanduidde als „de tweede van dien naam”, dat deze „in 1258 reeds heer van Wassenaer maar nog enape was, doch van 1268 tot 1297 herhaaldelijk als ridder voorkomt”. Hij gaat dan verder:

„De zoon van heer **Dirc**, Philips, wordt vermeld „van 1287 tot 1298 ⁶) en schijnt nooit ridder geweest „te zijn. Van hem af heerscht er in de genealogiën „grootte verwarring, veroorzaakt door het niet uit „elkander houden der verschillende Dirken en Philipsen, die elkander zijn opgevolgd . . .

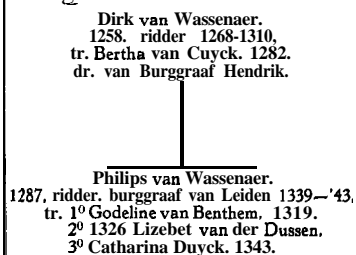
„Op den Philips van 1287/98 volgt in de stukken „**Dirc** van Wassenaer, 1303, 10 en 11 als enape, „en 1314 en 1316 als ridder, gehuwd met Alverade „13 10, en op dezen weder een Philips van Wassenaer, „gehuwd 1° in 1312 ⁷) met Goede heren Symons „dr. van Benthem, 2° in 1326 met Lijsbet heren Jans „dr. van der Dussen en 3° met Catharina Duyck „heren Gyzen dr. te Dordrecht, blijkens zijn testament van 1343 . . .

„Philips werd in 1339 beleend met „al leengoid „dat die burchgrave van Leyden hair Dieric, die „lest was Philips oem voerseyt, liet in sinen lesten „live” . . . .

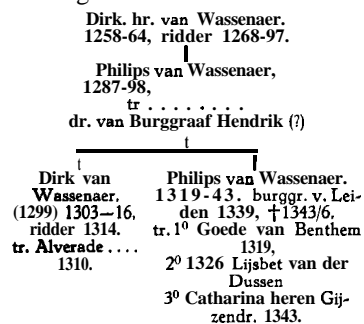
„Philips van Wassenaer, die in 1339 burggraaf „werd moet dus de zoon zijn eener zuster van den „in 1338 overleden burggraaf heer Dirc. Maar die „zuster kan bezwaarlijk de vrouw zijn geweest van „den Dirc van Wassenaer van 1299/1316, zelfs indien „men de in 1310 vermelde Alverade voor zijn tweede „vrouw wilde houden, daar dan de Philips van 1319 „(die dan zijn zoon zou zijn) wel bij het verleenen „van den lijftocht aan zijn stiefmoeder had geassisteerd. De eenige oplossing, die ik zie, en waarmede „m.i. geen enkel vaststaand feit in strijd is, is deze, „dat heer Dirc van Wassenaer een oudere broeder „was van den burggraaf Philips, en dat beiden zoons „waren van den Philips heren Dircs s. van 1287/98 „en van de dochter van den burggraaf heer Henric.”

Tot recht begrip van een en ander meen ik goed te doen hier even naast elkander te plaatsen de filiatie dezer Wassenaer's, zooals de heer Obreen die opgeeft, en zooals Mr Muller zich die voorstelde.

Volgens den heer Obreen :

Volgens Mr Muller :

Dat de opvolging, zooals Mr Muller die geeft, niet juist kan zijn, is in een oogwenk te bewijzen met een beroep op de door den heer Obreen medegedeelde oor-

⁶) Ter bekorting laat ik de bewijspplaatsen hier weg.

⁷) Dit is blijkens het aangehaalde bewijsstuk eene drukfout voor 1319.

konde van 1307 (zie hierachter Bijlage 11), blijkens welke **Philips van Wassenaer, de** latere burggraaf van Leiden, eenen **Dirk van Wassenaer** tot vader heeft gehad, die met eene dochter van **Burggraaf Hendrik wits** getrouwd. Ten overvloede zou ik nog een beroep kunnen doen op twee brieven gegeven door **Philips'** zoon heer **Dirk van Wassenaer, burggraaf van Leiden, in 1364 en 1372**, waarbij hij oorkonden bevestigt, respectievelijk gegeven in 1292 door **Burggraaf Hendrik**, door **heer Dirk „mijn overoudevader”** genoemd, en in 1307 door **Dirk van Wassenaer**, dien **heer Dirk** betitelde als „*onse oudevader*”⁸⁾.

Oogenschinlijk verdient de door den heer Obreen opgegeven afstamming dus meer geloof. Wanneer wij echter in acht nemen de juiste opmerking van Mr Muller, dat wij hebben te onderscheiden tusschen eenen **Dirk van Wassenaer**, vermeld als knape in 1268 en als ridder van 1268-1297, en eenen **Dirk vnn Wassenner**, knap e van 1303-11 en ridder van 1314 en 1316, dan is ook die afstamming te verwerpen en moeten wij er toekomen den vader van **Philips van Wassenaer**, den eersten burggraaf van Leiden van zijn geslacht, te vereenzelvigen met den **Dirk van Wassenaer**; dien Mr Muller voor eenen ouderen broeder van **Philips** meende te moeten houden.

De filiatie wordt dan aldus:

Dirk van Wassenaer, knape 1258—1264, ridder 1268-1297, dood 1300;

tr. . . . Hieruit.

Philips van Wassenaer, knape 1287-1298, dood 1300;

tr. . . . van der Wateringen, hr. Gerardsdr. Hieruit:

Dirk van Wassenaer, knape 1300—1312, ridder 1314-1319;

tr. **Alverade van Leyden**, dr. van **Burggraaf Hendrik, 1307-1310**. Hieruit:

Philips van Wassenaer, 1307, knape 1319-1343, burggraaf van Leiden 1340, testeert 1343, dood 1348;

tr. 1°. **Gode van Benthem**, 1319;

2°. 1326 **Elisabeth van der Dussen**;

3°. **Catharina [Duyck] hr. Gijzendr.**, 1343.

In de plaats van de twee generatiën bij den heer Obreen krijgen wij er derhalve vier en eene opeenvolging, die te denken moet geven dengenen, die bij hunne genealogische onderzoekingen gewoon zijn dertig jaren per generatie te stellen.

De eerste **Dirk van Wassenaer** van de hier door mij gestelde filiatie zal wel bedaagd zijn overleden. Zijn zoon en leenvolger **Philips** daarentegen moet in de kracht zijner jaren zijn heengegaan en wel zeer kort na zijnen vader, vandaar dat toen **Philip.9** zoon **Dirk van Wassenaer 6** Januari 1300 door Graaf Jan 11 werd beleend in den desbetreffenden brief is gesteld, dat hij het goed ontving, dat „sijn oudervader endesijn vader hilden” (zie Bijlage 11).

Laatstgenoemde **Dirk** trouwde met de dochter van Burggraaf Hendrik en werd bij haar vóór 5 October 1307 vader van **Philips**, zooals blijkt uit meergenoemde oorkonde van dien datum (Bijlage III). Daaruit valt echter nog meer te leeren en wel, dat **Jan van der Wateringen** een oom van **Dirk van Wassenaer was**. Een oom van vaderszijde zal hij wel niet zijn geweest;

⁸⁾ Deze brieven zijn te vinden in het oudste leenregister van Wassenaer, AA, fol. 24 en fol. 51.

veeleer was **Jan. van der Wateringen** een broeder van **Dirk's** moeder, en deze dus eene dochter van **heer Gerard van der Wateringen**. Dit is evenwel hier van geene beteekenis en ik zal daarop dus thans niet verder ingaan.

Van meer gewicht is de vraag, of de dochter van **Burggraaf Hendrik**, die als **Dirk van Wassenaer's** vrouw wordt vermeld in 1307, is te vereenzelvigen met jonkvrouw **Alverade**, met wie **Dirk van Wassenaer** in 1310 getrouwd was (Bijlage IV).

Mr Muller schreef — zooals reeds boven is aangehaald —, dat de moeder van **Philips van Wassenaer, burggraaf van Leiden**, die eene zuster van **Burggraaf Dirk** was, „bezwaaarlijk de vrouw [kan] zijn geweest van den **Dirk van Wassenaer** van 1299/1310, zelfs indien men de in „1310 vermelde **Alverade** voor zijn tweede vrouw wilde „houden, daar dan de **Philips** van 1319 (die dan zijn „zoon zou zijn) wel bij het verleenen van den lijftocht „aan zijn stiefmoeder had geassisteerd.” Daar Mr Muller zijne bezwaren niet mededeelde, kunnen wij die niet beoordeelen. Zij zijn trouwens voor ons van geen belang meer, nu vast staat, dat **heer Dirk van Wassenaer**, die voorkomt van 1300-1319, wel degelijk getrouwd was met eene zuster van **Burggraaf Dirk**. Iets anders is echter, dat **Alverade**, die in 1310 als de vrouw van **Dirk van Wassenaer** wordt vermeld, diens twee de echtgenootte zou kunnen zijn geweest. Die mogelijkheid kan ik niet ontkennen, maar daartegenover moet ik toch verklaren, dat ik niet de geringste reden heb om aan te nemen, dat de dochter van **Burggraaf Hendrik**, met wie **Dirk van Wassenaer** in October 1307 als getrouwd voorkomt, kort daarop zou zijn overleden en haar man vóór 27 Mei 1310 hertrouwd met eene overigens onbebende jonkvrouw **Alcraide**. Integendeel, juist de voor naam **Alverade** doet mij gereedelijk aannemen, dat wij hier met ééne en dezelfde vrouw te doen hebben, immers die naam komt bij de **Cuyck's**, tot welk geslacht **Burggraaf Hendrik** behoorde, meer voor, sedert het huwelijk van **Hendrik van Cuyck**, die omstreeks 1100 leefde, met zekere **Alverade**, als diens weduwe vermeld in 1108⁹⁾.

Na te hebben vastgesteld, hoe **Philips van Wassenaer**, die het burggraafschap van Leiden na doode van **Burggraaf Dirk** verkreeg, dezen in den bloede bestond, zou ik mijne taak als geëindigd kunnen beschouwen. Ik meen er echter nog op te moeten wijzen, dat deze opvolging niet zoo gemakkelijk in haar werk is gegaan.

Wat de door **Burggraaf Dirk** nagelaten eigen goederen betreft, was **Philips van Wassenaer's** erfrecht niet twijfelachtig. Graaf Willem IV nam alleen **Burggraaf Dirk's weduwe**, de ons van vroeger bekende vrouwe **Justine**, tegenover **Phitips** in bescherming en stelde haar in het voorloopig bezit van de helft dier goederen (Bijlage V).

Anders was het evenwel met 's Burggraven leen en, en daaronder in de eerste plaats het burggraafschap zelf. **Philips'** erfrecht te dien opzichte werd niet door den Graaf erkend. Zoo wij van elders niet nader waren ingelicht, zouden wij zulks reeds kunnen afleiden uit de oorkonde, waarbij **Philips van Wassenaer** ten slotte toch door den Graaf daarmede werd beleend (Bijlage VI). Immers deze oorkonde zegt ons, dat **Philips** die goederen verkreeg „*toit enen rechten lien*”. Aangezien

⁹⁾ Oorkb. van het Sticht Utrecht, n°. 280.

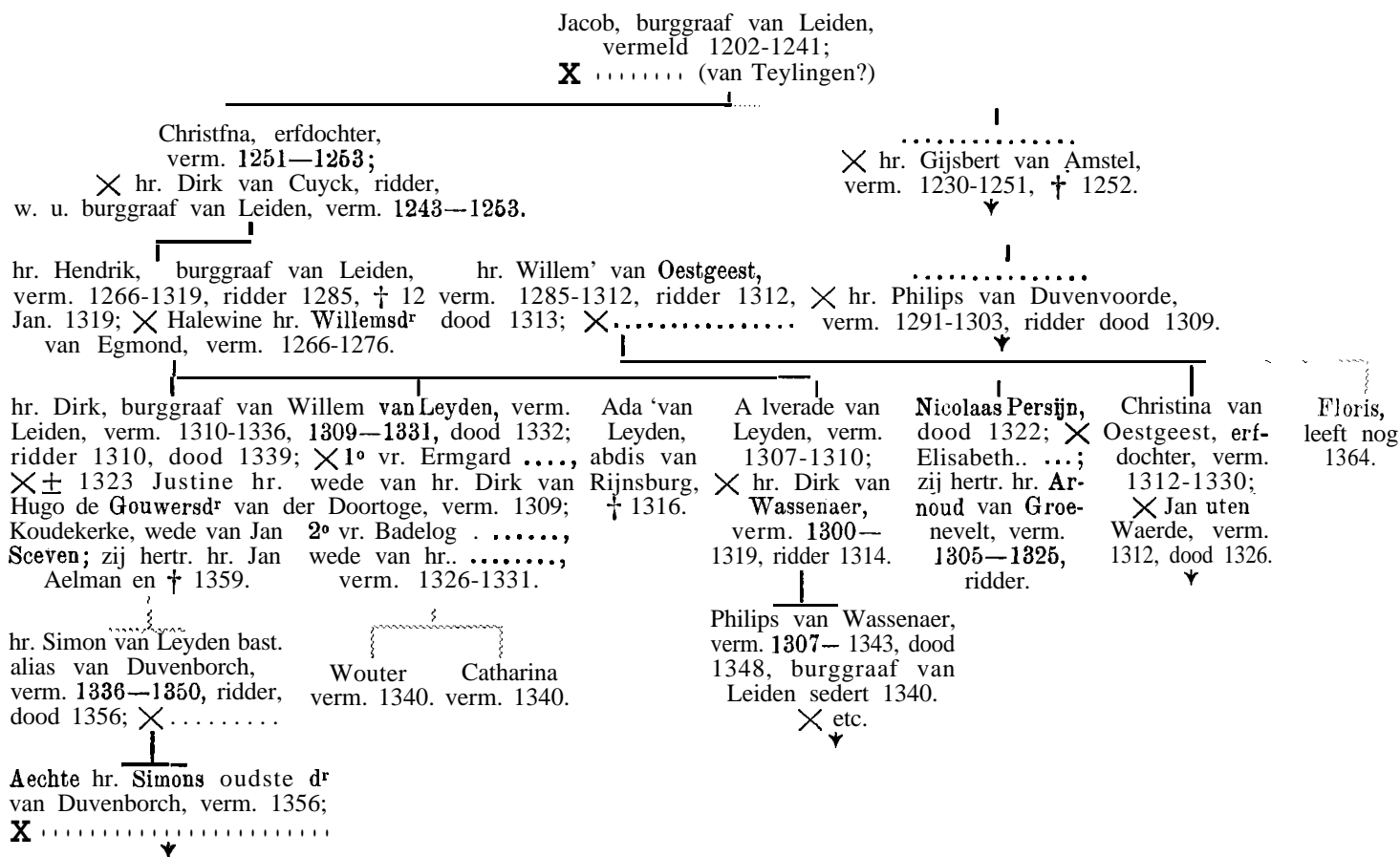
rechte leenen alleen van vader op zoon vererven en **Philips** niet een zoon van **Burggraaf Dirk** was, kan hij diens leenvolger niet naar rechten zijn geweest, maar moet hij de beleening uit gunst hebben verkregen. Dat dit inderdaad het geval is geweest, en **Philips** zich zelfs financiële offers moet hebben getroost om de opvolging in 's Burggraven leenen te erlangen, leeren ons andere gegevens. In de eerste plaats spreekt Graaf Willem IV in eene oorkonde van 2 Januari 1341 zelf uitdrukkelijk van de *wile, dat die burchgraefscip van Leyden onse was*, eer wi se **Philips van Wasnair verco** ften ¹⁰⁾. En verder blijkt dit ook uit **Philips'** testament van 1343, want daarin komt eene

bepaling voor ten gunste van zijne vrouw **Catharina**, welke doet zien, dat hij haar eigen goed te gelde heeft gemaakt om met de opbrengst daarvan de beleening met het burggraafschap van Leiden van den Graaf te verwerven. Bedoelde bepaling luidt : Item *bewise ic ende bespreke Katerinen, min en w i v e, ende make mine woninghe upt Zand mit alle den lande, datter toe behoirt ende sy Willaem van Leyden rumede mit der doot, voir hair medegaoe ende hair morghenhift ende voirt eyghelike goet, dat ic eercoft hebbe ende die borchgraefscap mede ghcloest hebbe*¹¹⁾.

Ter gelegener tijd hoop ik op het burggraafschap van Leiden en wat dit inhield, terug te komen.

BIJLAGE I.

Afstammelingen van Burggraaf Jacob.

BIJLAGE II.

6 Januari 1300.

Wy Jan, grave van Henegouwe, van Holland, van Beland ende here van Vrieslant maken cont al denghenen, die desen brief sien sullen of horen lesen, dat **Dyderic** wan Wassenaer van ons ontvanghen hevet al **sijn** leengoet, dat **sijn** ouder-vader **ende** **sijn** vader hilden van **onsen** neve den grave van Hollant, daer God die zyele af hebben moete, ende van sinen vorders, **ende** alle sine tienden mede. Ende alle des voerghenoemts goets gheware wy hem behouden **onsen** rechte, **ende** onbieden **onsen** baeliu van Rijlant, soe wi hi es, **ende** anders allen **onsen** baeliuwen, daer **sijn** goet onder legghet, dat sine

houden in sinen goede van **onsen** wegghen, alse hier voerghescreven es. In onconde **desen** brieve bezegghelt met **onsen** zeghele. Ghegheven int jaer ons Heren **duzent** tvehondert negghenende negghentich in Dertiendaghe te Dordrecht.

Twickel: origineel; 's Graven uithangend zegel is te loor gegaan.

BIJLAGE III.

5 October 1307.

Wy Willem, grave van Henegouwe, van Holland, van Beland ende heer van Vrieslandt maecken **cond** allen luyden, dat wy

¹¹⁾ Twickel: Leenregister van Wassenaer AA, fol. 22; bij Obrcen t.a.p. blz. 19 afgedrukt naar een afschrift. Vgl. ook de oorkonde van 1 April 1340 in Bijdr. en Meded. Hist. Gen. Utr. XXII, blz. 132, waaruit valt af te leiden, dat **Philips** ook van zijn eigen erfgoederen heeft moeten verkoopen om aan het noodige kapitaal te komen.

¹⁰⁾ A. R. A.: Hollandsche leenkamer n°. 30, fol. 28; gedrukt in van **Mieris'** Charterboek, II blz. 629, waar deze oorkonde evenwel **verkeerdelijk** is gedateerd op 4 Januari 1340.

een brief gesien hebben, goet, onbevelectende geheel in allen zyden, bezegelt met Diedericks zegel van Wassenaer ende heer Jans van der Wateringen, sijns ooms, wel spreekende van woorde tot woorde als t' hier naer volgt: Ick *Diederick van Wassenaer* maecke ond allen dengeene, die dese letteren sien zullen of hooren lesen, dat ick love ende geloof hebbe mynen heer, *heer Hendrick burchgrave van Leyden*, dat ick *Philps*, mynen sone, die ick hebbe by mynes heerens die burchgraefs dochter, nietontgoedesalvanalsulckengoedren als hier naer geschreven staen. In den eersten van den wouinge ter Hurst, van den hove te Wassenaer, van de thienden te Wassenaer, van den ambachten te Voorschoten ende te Voorburch met alle de thienden, diere binne gelegen zijn, ende dat ambacht te Wassenaer ende te Voorschoten, de tolln ende de zeedrift. Omdat ick wille, dat dese dingen vaste blyren mogen! so is dese brief bezegelt met mijn zegel ende hebben gebeden myn e n oom *Janne van der Wateringe*, dat hij het mede bezegele met synen zegele. Ende Jan van der Wateringe, ridder, om beden mijns neve Diddrix van Wassenaer ende omme meerder zekerhede, so hebbe ick desen brief bezegelt met mijn zegele. Gegeven in den jaere ons Heere 1307 des Donderdachs naer St. Bavendach. Ende omdat wy Wyllem, graeve voornoemt, willen, dat alle dingen, die voors. zijn, wel ende sonder verbreck werden gehouden, het en zy dat men dut voorsegde kint Philps met een beteren rept wylte den voorseyden goeden doen ende winne mogen, so hebben wy hem dese letteren gegeven, bezegelt met, onsen zegel uyttehangende. Gegeven ten Tolle des Sonnendachs voor Palmdach, int jaer ons Heere 1309.

A. R. A.: Aanwinsten 1891, n° 28, IV^m blz. 33.
vgl. H. G. A. Obreen: Het, geslacht van Wassenaer, blz. 18.

BIJLAGE IV.

27 Mei 1310.

Gheraerd, heer van Vorne, burchgrave van Zelant, maken contende kenlic allen luden, dat *juncvrouwe Alveraed, Diederix wijf van Wassenaer*, van ons ontfaen hevet te hore lijftocht alle den vene, die Diederic vorseyt van ons houd te leene, anghaende ansGraven vene tot Kosenberpher veen toe, ende die scedinghe op die nordside van Boengharden ende van haren Corstane van Raporst, ende die lantsedinghe tuschen der gheest ende den vene op die zudsude; ende vort Scadenbosche, dat hi van ons houd te leyne, anghaende op die westside Cnuuts sone tot en oestende an die Hoeve ende vort dat Oestbusche, dat over die Hoeve leghet, tot Wouter Berghemans lande toe; ende alle alle die conyne, die daer binnen zijn, die Dederic voornoemt van ons te leene hout. In dier manieren als hierna ghescreven staet, dat es te verstane, dat dit voornoemde ghoed na der doet juncvrouwen Alveraed vorseyt comen zal op horen oudsten zone, dien si winnet bi Diederic van Wassenaer ende waerd dat, dies ghebrake, zo zoudcomen op hor oudste dochter, die zi hadde bi Diederike vors., ende vort binnen achterzusterkint niet te versterven. Ende omme dat wi willen, dat dese dinghe vast ende stade bliven moghen, so hebbe mi desen brief bezegelt met onsen zeghel. Ghegheven int jaer ons Heren MCCC^o endetiene, des Woensdaghes op den avont der opvaert ons Heeren.

A. R. A.: Hollandsche leenkamer, n° 90 fol. 18.

BIJLAGE V.

24 Februari 1339.

Dit es, dat wi Willaem, grave van Henegouwen ende van Holland met, onsen ghemeen Rade overeenghedrighen sien tuschen *veren Justinen, der burchgravinnen van Leyden*, an die ene zide ende *Philps van Wassenaer* an di ander side. Ende setten veren Justinen der burchgravinnen voirs. in half den eygheliken goede, dat die burchgrave van Leyden rumede mitter doot, dat si dat besitten ende ghebruken saltertijt toe, dat si dair uytghenomen wort mitten rechte, mar wilde Philips recht

hebben andesen voirs. goede, soe mach hi ane spreken jof ane spreken doen een sticke erves, jof twie, jof drie teffens ende also rume, dat si ter goedertijt toit hore were comen mach, sonder ferpel ende archlist. Voert soe wat erve, dat Philips voirs. anespreect, jof anespreken doet, alse voirscreven es, ende die burchgravinne ver Justine voirs. die renten dairaf heffen wille, soe mach si se opheffen ende verzekeren, es dat Philips wint mitten rechte, dat si hem die renten van dien erve uyt reken sal. Ende alle dese voirscreven voirwairden willen wi, dat vaste endeghestade ghehouden sien an beiden siden, sonder enich wedersegghen. Ende hier jeghen en willen wi niet, dat die burchgravinne jof Philips voirnoemt jof gemend van horen wegghen doet, Ghedaen in die Haghe op s. Mathijsdach int jair XXXVII°.

A. R. A.: Hollandsche leenkamer n° 30, fol. 23.
Van Mieris, Charterboek 11, blz. 604.

BIJLAGE VI

2 April 1340.

Willem, grave van Henegouwen van Holland, van Beland ende here van Vrieseland maken eont allen luden, dat wi verlyet hebben ende verlienen toit enen rechten liene *Philps van Wassenaer, onsen trouwen kneep, die borchgravescap van Leyden* ende anders al leengoid, dat, die burchgrave van Leyden *hair Dieric*, die lest was, P hi l p s o e m v o i r s e y t, liet in sinen lesten live, sonder allene die hondert pond Holl. sjaers, die onse lieve here ons vader, dair God die ziele of hebben moet, gaf heren Dirc burchgrave van Legden voirseyt toit sire ridderscip te helpe, doe hi ridder wart, die zel wi zelve behouden. Vort soe love wi Philps voirseyt in goiden trouwen in allen desen voirseiden goide te houden ende te doen houden, hoe dat gheheten es ende wair dat gheleghen es binnen onsen laude, toiter tijt toe datter Philps voirseyt uytghewonnen wort mitten recht van onsen lande, dair dit voirseide goid gheleghen es. Ende omdat mi willen, dat alle dese voirscreven voirwarden wittelikeu ende trouweliken ghehouden worden voir ons ende voir onse nacomelighen, soe heb wi desen brief open bezegelt med onsen zeghel toite Berghen in Heynegouwen des Sonnendaghes opten anderen dach van Aprille int jair XXXIX°.

A. R. A.: Hollandsche leenkamer n° 5, fol. 6.
van Mieris, Charterboek 11, blz. 618. Bijdr. en Meded. Hist. Gen. Utr. XXII, blz. 131.

Het Gulden Vlies in de Ommelanden?

door Jhr. Mr. W. G. FEITH.

De Redactie van Nederland's Adelsboek heeft voor haar 20sten jaargang de moeite genomen de stamreeks van het geslacht *Rengers* grondig te herzien en daarbij de gelegenheid gevonden veel wat onjuist was weg te laten, doch ook aanzienlijke verbeteringen aan te brengen, waarvoor ongetwijfeld veel archiefonderzoek is noodig geweest. Terecht is thans de inleiding, waar alle gunstbewijzen of erkenningen van rechten zijn vermeld, aangevuld met het buitengewone gunstbewijs, dat keizer Frederik 111 bij akte van 12 Januari 1474¹⁾ aan *Johan Rengers tot Scharmer*²⁾ verleende nl. het recht om gouden en zilveren munten te slaan. Dit recht, vrijwel uitsluitend een prerogatief van geslachten met

¹⁾ Niet 1 November, zooals de Redactie vermeldt., immers zie de diverse akten uitgegeven bij P. O. v. d. Chijs. De munten van Friesland, Groningen en Drenthe 1655 bl. 413 vlg.

²⁾ Johan *Rengers van ten Post*, hoofdelling van Scharmer, burgemeester van Groningen, 2° van *Ditmar Rengers van ten Post en His Ackinga*, gehuwd met 1° *Frouke Schultinga*, erfdochter van Bødum, 2° *Nese van Laer*, d^r. v. *Johan v. Laer van Laerwold en Griete ten Water*,

Zegel van Burggraaf Hendrik,
(sterk vergroot)
29 December 1310
(zie jaarg. XXXIX, kol. 219).
(Arch. Hoogheemraadschap Rijnland,
charter n° 3).

Zegel van Heer Dirk van Leyden,
vóór hij het burggraafschap beërfde,
27 Januari 1310
(zie jaarg. XXXIX, kol. 219).
(A. R. A.: charter Koningsveld).

Zegel van Burggraaf Dirk,
23 September 1320
(zie jaarg. XXXIX, kol. 219).
(A. R. A.: charter Rijnsburg).

Zegel van Vrouw Justine,
echtgenoot van Burggraaf Dirk,
27 Juni 1334
(zie jaarg. XL, kol. 42).
(A. R. A.: charter Rijnsburg).

Zegel van Heer Simon van Leyden bast.,
al. Heer Simon van Duvenborch.
1 Juli 1340
(zie jaarg. XXXIX, kol. 219).
(A. R. A.: charter Rijnsburg).

Zegel van Willem van Oestgeest,
27 October 1285
(zie jaarg. XL, kol. 2).
(A. R. A.: charter Grafelijkheid).

Zegel van Gerrit van Bennebroek,
10 Maart 1407
(zie jaarg. XL, kol. 46).
(A. R. A.: charter Egmond).

Zegel van Philips van Wassenaer,
vóór hij het burggraafschap bekwam en
nog gebruikt 25 April 1340
(zie jaarg. XL, kol. 98 e.v.).
(A. R. A.: charter Rijnsburg).

Zegel van Philips van Wassenaer,
Burggraaf van Leyden,
23 April 1341
(zie jaarg. XL, kol. 98 e.v.).
(A. R. A.: charter Rijnsburg).